

Jane Austen
EMMA

ALBERT
BONNIERS
FÖRLAG

Första kapitlet

Emma Woodhouse kunde nog anses höra till de lyckligt lottade i livet. Hon var vacker, klok och gladlynt, kom från ett rikt och gott hem och hade trots att hon snart skulle fylla tjuogoett inte drabbats av särskilt många sorger och bekymmer.

Hon var yngst av två döttrar till en snäll och eftergiven far och hade efter systemns giftermål tidigt blivit husets härskarinna. Modern var död sedan så lång tid tillbaka att Emma bara hade ett flyktigt minne av hennes smekningar, och i moderns ställe hade det kommit en utmärkt guvernant, en kvinna som varit väl så kärleksfull som en mor.

I sexton år hade miss Taylor funnits i familjen, mindre som guvernant än som vän, mycket förtjust i båda döttrarna men särskilt i Emma, som hon varit nästan som en syster för. Redan medan miss Taylor fortfarande formellt var flickornas guvernant hade hon med sin milda läggning svårt att vara auktoritär, och nu när Emma och hon sedan länge inte behövde leva upp till sina roller som lärare och elev umgicks de mer som nära väninnor. Men fastän Emma i högsta grad uppskattade miss Taylors åsikter,

gjorde hon precis som hon ville och styrdes i huvudsak av sitt eget omdöme.

Det sämsta med Emmas situation var egentligen att hon fick sin vilja fram lite väl ofta och att hon gärna hade lite för höga tankar om sig själv. Det var nackdelar som hotade att försämra det goda intryck man fick av henne. Men faran var ännu så omärklig att dessa nackdelar inte låg henne i fatet.

Det hände något tråkigt – fast knappast allvarligt – och det handlade inte om att Emma ägnade sig åt någon otrevlig självrannsakan. Det som hände var att miss Taylor gifte sig. Det var förlusten av miss Taylor som blev den första sorgen. Den dag då Emmas älskade väninna gifte sig såg hon dystert på framtiden. När bröllopet var över och brudparet hade farit sin väg var fadern och hon hänvisade till att äta middag ensamma, utan någon tredje part som skulle kunna muntra upp den långa kvällen. Fadern tog sin vanliga tupplur efter middagen, och det enda Emma då kunde göra var att sitta och tänka på allt hon hade förlorat.

För den nygifta väninnan fanns däremot alla möjligheter att bli lycklig. Mr Weston var en man med oklanderlig karaktär och stabil ekonomi. Dessutom var han trevlig och i lämplig ålder, och Emma kunde vara rätt nöjd med sig själv när hon tänkte på hur generöst och självförsakande hon alltid hade arbetat för att de båda skulle bli ett par, men trots det var hon inte riktigt glad. Hon skulle verkligen komma att sakna miss Taylor varje timme på dagen. Hon tänkte på den förtroliga tid som varit, på all den tillgivenhet miss Taylor visat henne under de sexton år som gått, hur hon hade undervisat henne och lekt med henne från det att hon var fem år gammal, hur hon hade

ansträngt sig att roa henne när hon var frisk och hur hon skött om henne när hon haft olika barnsjukdomar. Det var Emma mycket tacksam för, men det hon mindes med än större värme var de senaste sju årens umgänge, då de båda efter Isabellas giftermål varit hänvisade till varandra, och umgåtts på jämställd fot som förtroliga vänner. Miss Taylor hade varit en god vän och en kamrat av sällsynt slag, intelligent, bildad, kunnig, vänlig, insatt i familjens liv och intresserad av allt som hade med det att göra. Inte minst hade hon engagerat sig i Emma själv och lyssnat på allt hon glädde sig åt och tänkte på, för i miss Taylors ögon var Emma felfri och de båda kunde prata om allt.

Hur skulle Emma kunna stå ut med den nya situationen? Väninnan bodde visserligen på bara en halv miles avstånd, men Emma var medveten om att det skulle bli stor skillnad mellan att ha mrs Weston ett stycke därifrån och miss Taylor i huset, för trots att hon var lyckligt lottad och hade ett gott hem var det möjligt att hon skulle känna sig ensam. Hon älskade verkligen sin far, men han kunde varken skämta eller tala allvar med henne och var inte mycket till sällskap.

Det var stor skillnad i ålder mellan dem (mr Woodhouse hade gift sig sent) och det blev inte bättre av att han hade sin läggning och sina vanor, för eftersom han varit klen hela livet och inte särskilt aktiv till kropp eller själ var han mycket äldre till sättet än till åren. Och fastän han var älskad överallt för sitt goda hjärta och sitt älskvärda sätt, kunde man absolut inte påstå att han var särskilt sällskaplig av sig.

Systemen hade visserligen gift sig men inte flyttat särskilt långt. Hon bodde i London, bara sexton miles därifrån, men befann sig förstås inte inom dagligt räckhåll, och på

Hartfield hade man nu många långa oktober- och novemberkvällar framför sig innan det blev jul och Isabella med man och barn åter kom hem på besök och fyllde huset med liv och rörelse.

Hartfield hörde trots sitt namn till Highbury, den stora och tätbefolkade by som nästan var som en mindre stad, men där fanns ingen som var jämställd med Emma. Familjen Woodhouse stod överst på samhällsstegen. Alla såg upp till dem. Emma hade många bekanta i Highbury, för fadern var vänlig och förekommande mot alla, men ingen enda av dem kunde ens för några timmar ta miss Taylors plats. Det var en sorglig förändring, och Emma kunde bara sitta och sucka och önska att allt vore annorlunda, till dess att fadern vaknade och hon för hans skull måste visa upp ett glatt ansikte; han var ju nervös av sig och blev lätt nedstämd. Han tyckte om alla människor som han var van vid och avskydde att skiljas från dem, motståndare som han var till alla slags förändringar. Han tyckte aldrig om att någon gifte sig, eftersom det innebar uppbrott, och han hade på inget sätt förlikat sig med att hans äldsta dotter var gift, för även om det var kärleken som fått henne att ingå äktenskap kunde han bara beklaga henne. Nu hade han också tvingats skiljas från miss Taylor, och med sin vänligt egocentriska läggning och inställningen att alla måste känna på samma sätt som han själv, ansåg han att miss Taylor hade försatt både sig själv och familjen i en tråkig situation och att hon skulle ha blivit bra mycket lyckligare om hon hade stannat kvar på Hartfield resten av sitt liv. Emma log och småpratade så glatt hon kunde för att han skulle glömma sådana tankar, men när teet kom kunde han inte låta bli att upprepa exakt det han hade sagt vid middagen.

»Stackars miss Taylor! Jag önskar att hon vore här igen. Så tråkigt att mr Weston skulle intressera sig för just henne!«

»Jag håller inte med pappa, det gör jag inte. Mr Weston är så snäll och trevlig, han förtjänar verkligen en god hustru och pappa kan väl inte mena att miss Taylor skulle bo hos oss för alltid och tvingas stå ut med mitt humör när hon nu kunde få ett eget hem?«

»Ett eget hem! Men varför skulle det vara bättre? Det här huset är tre gånger så stort. Och ditt humör är det väl inget fel på, kära vän.«

»Vi ska hälsa på varandra ofta, vi ska träffas jämt! Och vi måste börja, vi måste snart fara dit på bröllopsvisit.«

»Men kära vän, hur skulle jag klara det? Randalls ligger så långt bort. Jag kan inte ens gå hälften så långt.«

»Men ingen har tänkt att pappa ska gå till fots. Vi tar förstås vagnen.«

»Vagnen! Men James vill säkert inte spänna för hästarna för en så kort sträcka, och var ska de stackars hästarna ta vägen medan vi är på visit?«

»De ska stå i mr Westons stall, pappa. Det är ju redan bestämt. Vi pratade med mr Weston om saken igår kväll. Och pappa kan vara säker på att James alltid är pigg på att åka till Randalls, för hans dotter tillhör ju tjänstefolket där. Jag tvivlar faktiskt på att han överhuvudtaget vill köra oss någon annanstans. Och det var pappa som ordnade det och skaffade den fina platsen åt Hannah. Ingen hade tänkt på Hannah förrän pappa nämnde henne – James är så tacksam!«

»Jag är glad att jag kom att tänka på henne. Det var tur, för jag vill absolut inte att den stackars James ska känna sig förbigången på något sätt, och jag är säker på

att Hannah är mycket duktig. Det är en artig flicka som kan tala för sig, och jag tycker så bra om henne. Hon niger alltid för mig och frågar hur jag mår, och när du har bitt henne komma hit och sy har jag märkt att hon alltid stänger dörrarna efter sig utan att slå i dem. Jag är säker på att hon blir en utmärkt hjälp, och det är säkert skönt för stackars miss Taylor att ha någon där som hon är van vid att se omkring sig. Och varje gång James kommer dit för att hälsa på sin dotter kan han tala om hur det står till med oss.«

Emma ansträngde sig verkligen för att uppmuntra dessa glada tankar och hoppades göra kvällen dräglig för fadern genom att spela brädspel med honom. Det räckte så väl med hennes egen saknad. Spelbordet ställdes upp, men just då kom det besök, och spelet fick vänta.

Mr Knightley var en klok och förnuftig man på trettio-sju eller trettioåtta, och han var inte bara en kär gammal vän i familjen utan också bunden till den på ett särskilt sätt genom att han var äldre bror till Isabellas man. Han bodde ungefär en mile från Highbury, kom ofta på besök och var alltid välkommen, men just i kväll var han mer välkommen än vanligt, eftersom han nyss hade varit på besök hos de gemensamma släktingarna i London. Han hade varit borta några dagar och kommit hem lagom till en sen middag, och nu hade han promenerat till Hartfield för att tala om att allt stod väl till på Brunswick Square. Det var glada nyheter som livade upp mr Woodhouse en stund. Han trivdes alltid i mr Knightleys sällskap, och nu fick han svar på sina många frågor om »stackars Isabella« och barnen. När han väl var nöjd med det han fått höra, påpekade han omtänksamt:

»Det var mycket vänligt av er att komma på besök så

här sent, mr Knightley. Var det inte väldigt besvärligt att promenera ända hit?»

»Inte alls, sir. Det är en vacker månskenskväll och så milt ute att jag måste dra mig längre från er sprakande brasa.«

»Men nog var det väl fuktigt och smutsigt ute. Jag hoppas verkligen att ni inte har förkylt er.«

»Smutsigt, sir? Titta på mina skor. Inte en fläck på dem.«

»Ja, det var då verkligen förvånande, för här har vi fått mycket regn. Det regnade förskräckligt en hel halvtimme medan vi åt frukost. Jag ville att de skulle skjuta på vigseln.«

»Förresten har jag inte lyckönskat er. Jag förstår så väl hur ni båda måste känna det, så jag har inte skyndat mig att gratulera. Men jag hoppas att alltsammans gick väl. Kunde ni behålla fattningen? Vem grät mest?»

»Åh, den stackars miss Taylor! Det var verkligen sorgligt.«

»Jag kan tänka mig att säga stackars mr och miss Woodhouse, men det är svårt att beklaga miss Taylor. Jag har de bästa tankar om er och Emma, men när det handlar om självständighet måste det väl ändå vara bättre att vara beroende av en person än av två.«

»Särskilt som *en* av dessa två är så nyckfull och besvärlig!« sa Emma lekfullt. »Det är säkert det ni menar – och ni skulle nog säga det högt om min far inte vore här.«

»I allra högsta grad sant, kära vän«, sa mr Woodhouse och suckade. »Tyvärr är jag nog både nyckfull och besvärlig ibland.«

»Men käraste pappa! Varken jag eller mr Knightley menade ju pappa. Vilken hemsk tanke! Åh, nej, jag tänkte

på mig själv. Mr Knightley älskar att hitta fel på mig – fast på skämt – bara på skämt. Vi säger alltid precis vad vi vill till varandra.»

Mr Knightley var faktiskt en av de få som kunde se fel hos Emma Woodhouse och den ende som någonsin påpekade sådana för henne, och fastän det gick ut över Emma visste hon att fadern absolut inte skulle lyssna på det örat, att han aldrig ens skulle misstänka att hon var annat än perfekt i allas ögon.

»Emma vet att jag aldrig smickrar henne«, sa mr Knightley, »men det var inte avsett som kritik mot någon. Miss Taylor har varit van vid att ha två personer att ta hänsyn till, nu har hon bara en. Säkert blir det mycket lättare för henne.»

»Visst, mr Knightley«, sa Emma som tog chansen att lämna ämnet, »men ni ville ju höra om bröllopet, och jag berättar gärna, för alla var på bästa humör. Alla kom i tid, och alla hade gjort sig fina. Inte en tår och inga dystra miner. Nej då, vi vet ju alla att vi bara får en halv mile till varandra och att vi säkert kommer att träffas varje dag.»

»Min kära Emma tar allting med så gott humör«, sa fadern. »Men hon *är* verkligen ledsen över att förlora den stackars miss Taylor, och jag är säker på att hon kommer att sakna henne mer än hon kan ana.»

Emma vände bort huvudet, och leendet kunde inte riktigt dölja att hon hade tårar i ögonen.

»Emma kan inte undgå att sakna en sådan vän«, sa mr Knightley. »Om vi inte trodde det, skulle vi inte vara så förtjusta i henne. Men hon vet samtidigt vilken glädje detta giftermål är för miss Taylor. Hon vet hur skönt det måste vara att vid miss Taylors ålder få slå sig ner i ett eget

hem och hur viktigt det är för henne att bli ordentligt försörjd, och därför kan hon inte låta sin besvikelse skymma glädjen. Alla som räknar sig till miss Taylors vänner måste vara glada att se henne så lyckligt gift.«

»Och ni har glömt något som jag är mycket glad för«, sa Emma, »en mycket viktig sak – att det var jag som sammanförde dem. Det gjorde jag för fyra år sedan, och att nu se min önskan gå i uppfyllelse och veta att jag spådde rätt, fastän så många sa att mr Weston aldrig skulle gifta om sig, det känns verkligen trösterikt.«

Mr Knightley skakade på huvudet. Fadern svarade i tillgiven ton: »Åh, min kära Emma! Om du ändå inte vore så skicklig på att smida äktenskapsplaner. Snälla du, låt bli sådant i fortsättningen.«

»Jag lovar att jag inte ska ägna mig åt det för egen del, pappa, men jag måste verkligen få tänka på andra. Det är det roligaste jag vet! Och nu när det blev så lyckat den här gången! – Alla sa att mr Weston aldrig skulle gifta om sig. Nej, absolut inte! Mr Weston, som hade varit änkling så länge och som verkade ha det så bra utan hustru, som alltid var upptagen antingen av affärerna i stan eller bland vännerna här, som ständigt var välkommen vart han kom – mr Weston som med sitt sällskapliga sätt inte behövde vara ensam en enda kväll på året om han inte ville. Åh, nej! Mr Weston skulle verkligen aldrig gifta om sig. En del pratade till och med om ett löfte till hustrun på hennes dödsbädd, och andra sa att sonen och hans morbror inte ville att pappan skulle gifta om sig. Det pratades en massa strunt om saken, men jag trodde inte på något av det. Redan den där gången för ungefär fyra år sen, då miss Taylor och jag träffade honom i duggregnet på Broadway Lane och han sprang iväg och lånade två paraplyer åt oss

hos Mitchells, bestämde jag mig för att de två skulle passa för varandra. Från den stunden gjorde jag upp planer, och när jag nu har haft sådan framgång kan väl pappa inte tro att jag skulle överge den sortens tankar.«

»Jag förstår inte vad Emma menar med 'framgång'«, sa mr Knightley. »Framgång förutsätter ju att man har arbetat för saken. Om du i hela fyra år verkligen har ansträngt dig för att få detta giftermål till stånd, är tiden väl använd. En värdig sysselsättning för en ung dam! Men om du snarare, som jag föreställer mig det, har ägnat en och annan ledig stund åt tankar som: 'Åh, det vore verkligen fint för miss Taylor om mr Weston ville gifta sig med henne', varför talar du då om framgång? Vad är det du är stolt över? Vilken insats har *du* egentligen gjort? Du har väl bara haft turen att gissa rätt.«

»Om ni själv aldrig har känt glädjen och triumfen i att gissa rätt tycker jag synd om er. Jag trodde ni var klokare än så – för ni kan lita på att det aldrig är bara tur om man råkar få rätt. Man måste vara lite skicklig också. Och om vi nu ska tala om det stackars ordet 'framgång', som ni tycker så illa om, vill jag nog ta åt mig av det. Ni har skissat två vackra bilder – men jag tror att det kan finnas en tredje – något mitt emellan att göra ingenting och att göra allt. Om jag inte hade uppmuntrat mr Weston att komma hit på besök och undanröjt alla stötestenar, skulle det kanske trots allt inte ha blivit något giftermål. Ni som så ofta har besökt Hartfield måste väl förstå det.«

»En rättfram och öppenhjärtig man som Weston och en rationell och klok kvinna som miss Taylor kan säkert ta hand om sina egna angelägenheter. Om du har blandat dig i har det säkert varit mer till skada för dig själv än till glädje för dem.«

»Emma tänker aldrig på sig själv om hon kan göra andra gott«, inflikade mr Woodhouse som inte hade uppfattat allt. »Men kära Emma, jag bönfaller dig att inte ägna dig åt fler äktenskapsplaner, det är bara dumt och det rubbar familjens cirklar.«

»Bara en gång till, pappa. Jag måste ju tänka på kyrkoherde Elton. Stackars mr Elton! Pappa tycker ju om mr Elton. – Jag måste leta upp en hustru åt honom. Det finns ingen i Highbury som är god nog åt honom, och han har redan bott här ett helt år och ordnat det så trevligt i sitt hem att det vore en skam om han inte gifte sig – och idag när han vigde paret Weston, såg det verkligen ut som om han mycket gärna själv skulle vilja stå inför prästen! Jag uppskattar mr Elton, och det här är enda sättet att göra honom en tjänst.«

»Mr Elton är verkligen en fin och godhjärtad ung man, och jag har mycket höga tankar om honom. Men om du vill visa honom uppmärksamhet, kära vän, kan du väl be honom komma och äta middag med oss någon dag. Det blir mycket bättre. Mr Knightley kommer säkert gärna, han också.«

»Jag kommer med glädje när som helst, sir«, sa mr Knightley och skrattade. »Och jag håller helt och hållet med er om att det blir mycket bättre. Bjud honom på middag, Emma, och se till att han får de bästa bitarna av fisken och kycklingen, men låt honom för all del själv välja hustru. Tro mig, en man på tjugosex eller tjugosju år kan ta vara på sig själv.«

